

NACIONALINĖ TEISMŲ ADMINISTRACIJA

Biudžetinė įstaiga, L. Sapiegos g. 15, LT-10312 Vilnius, tel. (8 5) 268 5186, faks. (8 5) 268 5187, el. p. info@teismai.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188724424

Teisėjų tarybai

2015-06-22 Nr. 4R-1525-(1,17)

DĖL TEISMŲ ADMINISTRAVIMO TRŪKUMŲ IR GEROSIOS PRAKTIKOS APIBENDRINIMO

Nacionalinė teismų administracija, vykdydama Teisėjų tarybos 2012 m. spalio 26 d. nutarimu Nr. 13P-171-(7.1.2) patvirtintų Administravimo teismuose nuostatų 36 punkte įtvirtintą įpareigojimą, parengė ir teikia Teisėjų tarybos posėdyje svarstyti 2014 m. teismų administravimo trūkumų ir gerosios praktikos apibendrinimą bei protokolinio sprendimo projektą.

PRIDEDAMA:

1. 2014 m. teismų administravimo trūkumų ir gerosios praktikos apibendrinimas, 5 lapai.
2. Teisėjų tarybos protokolinio sprendimo projektas, 1 lapas.

Direktorė

Reda Molienė

Vilma Černiauskienė, tel. (8 5) 2514125, el. p. vilma.cerniauskiene@teismai.lt
(originalas nebus siunčiamas)

2014 METŲ TEISMŲ ADMINISTRAVIMO TRŪKUMŲ IR GEROSIOS PRAKTIKOS APIBENDRINIMAS

2015 m. birželio 26 d.

Nacionalinėje teismų administracijoje (toliau – Administracija) iš Lietuvos Respublikos teismų gautas 401 patikrinimo aktas, surašytas tikrinant teismų darbą už 2014 metus. Vadovaujantis Teisėjų tarybos 2012 m. spalio 26 d. nutarimu Nr. 13P-171-(7.1.2) patvirtintų Administravimo teismuose nuostatų (toliau – Nuostatai) 36 punktu, Administracija pateikia Teisėjų tarybai iš teismų gautuose patikrinimų aktuose nurodytų teismų administravimo trūkumų bei priemonių, kurių buvo imtasi nustatytiems trūkumams pašalinti, taip pat gerosios praktikos apibendrinimą.

Dėl patikrinimų apimčių

Iš 401 patikrinimo akto už 2014 metus 6 buvo kompleksinio patikrinimo aktai ir 395 tikslinio patikrinimo aktai. Visi patikrinimo aktais aprašyti kompleksiniai patikrinimai buvo planiniai. Iš 395 tikslinio patikrinimo (konkrečiam atvejui ar tam tikrai veiklos sričiai ištirti) aktų 329 buvo planiniai ir 66 neplaniniai.

Išanalizavus gautus patikrinimo aktus, matyti, kad 2014 metais teismuose atlikti planiniai tiksliniai patikrinimai buvo skirti procesiniuose įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytų terminų laikymosi kontrolei bei dokumentų ir duomenų įvedimo į Lietuvos teismų informacinę sistemą LITEKO (toliau – LITEKO) operatyvumui, tikslumui. Kaip ir 2013 metais, 2014 metais nemažai tikslinių patikrinimo aktų buvo skirti užsitęsusių civilinių, baudžiamųjų ir administracinių teisės pažeidimų bylų patikrinimui. Kitais tiksliniais patikrinimo aktais buvo tikrinama raštinės bei teismo archyvo darbas, bylų paskirstymo teisėjams tvarkos laikymasis naudojantis bylų paskirstymo modulių, teisėjų organizacinės veiklos, teismo personalo veiklos ir kitų administravimo sričių patikrinimui. 2014 metais buvo tikslinių patikrinimų, skirtų teismo posėdžių garso įrašų darymo ir saugojimo, korupcijos pasireiškimo tikimybės bei asmenų aptarnavimo kokybės patikrinimui, teisėjų ir teismo personalo darbo kultūrai, etikos principų laikymuisi, apeliacinių skundų išsiuntimo aukštesnės instancijos teismams tvarkos laikymuisi, bylų srautų pokyčiams teisme bei darbo krūvio pasiskirstymui įvertinti. Kai kuriuose teismuose per metus buvo atliekami keli tos pačios srities patikrinimai. Dažniausiai šie patikrinimai buvo skirti užsitęsusių civilinių, baudžiamųjų ir administracinių teisės pažeidimų bylų kontrolei. Taip pat pakartotiniai patikrinimai teisme buvo skirti įvertinti, ar po pirminio patikrinimo metu nustatytų pažeidimų teismo darbas organizuojamas tinkamai, o nustatyti pažeidimai ištaisyti ir nekartojami.

Neplaniniai patikrinimai dažniausiai, t. y. 35 kartus, buvo inicijuoti konkrečių teisėjų veiklai patikrinti. Šiuos patikrinimus pagrįde inicijavo bylose dalyvaujantys asmenys ar jų atstovai, tačiau pora patikrinimų buvo atlikti viešoje erdvėje pasklidusiai informacijai patikrinti. 2014 metais iš atvejų, kuomet buvo inicijuoti teisėjų organizacinės veiklos patikrinimai, 23 atvejais buvo nustatyti didesni ar mažesni pažeidimai. Dėl minėtų pažeidimų 4 atvejais buvo siūlyta kreiptis į Teisėjų etikos ir garbės komisiją dėl drausmės bylos teisėjui iškėlimo, kitais atvejais apsiribota pokalbiu atkreipiant teisėjo dėmesį ateityje vengti nustatytų pažeidimų bei kelti kvalifikaciją. Nemažai patikrinimo aktų buvo skirta operatyviam teismo raštinės, teismo posėdžių sekretorių ar kitų teismo darbuotojų veiklos patikrinimui – 26, iš kurių 18 atvejų nustatyti tam tikri pažeidimai. Beveik visais minėtais atvejais buvo apsiribota pokalbiu su asmenimis, pažeidusiais savo darbinės funkcijas, situacija aptarta darbuotojų susirinkime siekiant išvengti panašių klaidų ir tik vienu atveju skirta drausminė nuobauda.

Atkreiptinas dėmesys, jog kompleksinių patikrinimų metu, kaip ir ankstesniais metais, daugiausia dėmesio buvo skiriama bylų nagrinėjimo kokybei ir proceso operatyvumui, tačiau pažymėtina, jog Nuostatų 7.2 punkte kompleksinis patikrinimas apibrėžiamas kaip visaaapimantis teismo veiklos patikrinimas. **Atsižvelgiant į tai, siūlytina atkreipti teismų dėmesį, jog kompleksinių patikrinimų metu tikrinamos ir Nuostatų 10.2-10.7 punktuose išvardintos sritys: teismo veiklos skaidrumas ir atvirumas visuomenei, teismo, teisėjų ir teismų personalo veiklos efektyvumas, Teisėjų etikos kodekso laikymasis, teismo personalo profesinė kultūra, teisėjų ir teismo personalo kvalifikacijos kėlimas bei teismo finansų ir materialinių vertybių naudojimo skaidrumas bei apsauga.**

Dėl patikrinimų aktuose nurodytų teismų administravimo trūkumų

Apibendrinus iš teismų gautą informaciją, konstatuotina, kad, lyginant su patikrinimo aktais, atliktais už 2013 metus, 2014 metais tikrintose teismų administravimo srityse buvo nustatyta mažiau pažeidimų. Pastebėta, kad visais atvejais, kuomet buvo tikrinamas bylų paskirstymas teisėjams (11 patikrinimo aktų), pažeidimų nebuvo nustatyta.

Dažniausiai patikrinimo aktuose buvo nustatomi žemiau išvardinti trūkumai.

1. Dėl bylų nagrinėjimo terminų.

Išanalizavus NTA gautus 2014 metų teismų organizacinio darbo patikrinimo aktus, matyti, kad daugiausiai teismuose atliktų planinių tikslinių patikrinimų, t. y. net 66, buvo skirti procesiniuose įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytų terminų laikymosi kontrolei. Šių patikrinimų metu buvo tikrinama bylų skyrimo į teismo posėdį, procesinių dokumentų išsiuntimo, išnagrinėtų bylų perdavimo raštinei terminų laikymasis, išnagrinėtų bylų sprendimų/nuosprendžių vykdymo ir kt. terminai. Taip pat buvo tikrinama, ar teismai laikosi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 282 straipsnio 2 dalyje bei Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 240 straipsnio 1 ir 2 dalyse, 420 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytų terminų. 2014 metais šios srities patikrinimų nebuvo itin daug, todėl nustatyti tik pavieniai minėtų procesinių teisės normų pažeidimai. Pastebėtina, jog daugumoje nustatytų atvejų konstatuoti tik nežymūs terminų pažeidimai.

Užsitęsusių civilinių, baudžiamųjų ir administracinių teisės pažeidimų bylų patikrinimui buvo skirti 22 patikrinimo aktai. Paminėtina, jog patikrinimo aktuose, kuriuose nustatyta, kad bylos užsitęsė dėl procesinių įstatymų pažeidimų, buvo konstatuota, jog šių pažeidimų galėjo būti išvengta nuolatos ir sistemiškai vykdant visų rūšių bylų patikrinimą, procesinių terminų laikymosi kontrolę, kas leidžia daryti išvadą, jog **reguliarus ilgai nagrinėjamų bylų patikrinimas, procesinių terminų laikymosi kontrolė yra svarbios priemonės siekiant išvengti nepagrįsto bylų išnagrinėjimo terminų užtęsimo.**

2. Dėl duomenų ir dokumentų įvedimo į LITEKO.

Iš pateiktų patikrinimo aktų galima daryti išvadą, kad vykdant teismų administravimo priežiūrą, itin daug dėmesio buvo skiriama tinkamam darbui su LITEKO. Tikrinant teismų darbą už 2014 metus, net 38 tiksliniai patikrinimai buvo skirti duomenų įvedimui į LITEKO pagal galiojančią tvarką ištirti. Tikrintuose teismuose nustatyta neatitikimų į LITEKO suvedant procesinių sprendimų klasifikatoriaus kategorijas, duomenis apie bylos esmę, tarpinius teismo procesinius dokumentus, posėdžių protokolus. Pastebėta, kad buvo netiksliai pildomi LITEKO duomenys apie procesinių veiksmų atlikimą, tam tikri procesiniai veiksmai nebuvo suvesti arba suvesti pavėluotai.

Pasitaikė atvejų, kai į LITEKO procesiniai sprendimai buvo įkelti pažeidžiant nustatytus terminus. Tačiau pastebėtina, kad neatitikimų buvo nedaug ir dažniausiai jie neesminiai.

Patikrinimo aktuose buvo pastebėta, kad civilinėse bylose LITEKO būna įvesta ir per didelis, ir per mažas šiose bylose keliamų reikalavimų skaičius. Šią aplinkybę galėjo lemti tai, jog asmenys, kurie įvedė šiuos reikalavimus, tiksliai nežinojo, kokius reikalavimus būtina skaičiuoti. Iš patikrinimo aktų matyti, jog dažniausiai prie materialinių reikalavimų pridedami procesiniai reikalavimai. **Todėl siūlytina atkreipti teismų dėmesį į tai, kad LITEKO nurodant bylose keliamų reikalavimų skaičių turi būti įrašomas tik materialinių ieškinio/pareiškimo reikalavimų skaičius**, į kuriuos nepatenka tokie reikalavimai kaip pavyzdžiui, priteisti bylinėjimosi išlaidas ar procesines palūkanas pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.37 bei 6.210 straipsniu.

3. Dėl parengiamųjų posėdžių skaičiaus ir terminų.

Atkreiptinas dėmesys, jog ankstesniais metais itin daug pažeidimų buvo nustatyta tikrinant parengiamųjų teismo posėdžių civilinėse bylose skaičių ir šių posėdžių skyrimo terminus. 2014 metais tikrinant, kaip laikomasi CPK 229 straipsnio nuostatų, esminių pažeidimų nebuvo nustatyta. Kita vertus, šią aplinkybę galėjo sąlygoti ir palyginti nedidelis šių atliktų patikrinimų skaičius – 6. **Todėl teismams siūlytina patikrinimo aktuose dažniau tikrinti, ar laikomasi CPK 229 straipsnio reikalavimų.**

4. Teismo bei teisėjo organizacinė veikla.

21 patikrinimo aktas buvo skirtas teismo ar teisėjo organizacinei veiklai patikrinti. Iš jų 2 atvejais buvo nustatyti pažeidimai ir 5 atvejais – neesminiai pažeidimai. Nustatytų pažeidimų atvejais konstatuota, jog teisme yra nepakankama darbuotojų užimtumo ir stebėjimo kontrolė. Teisėjams rekomenduota sklandžiau planuoti savo darbą, trumpinti tarpus tarp posėdžių, laikytis bylų nagrinėjimo kokybės ir proceso operatyvumo principų, kelti kvalifikaciją, būti reikliems sau ir komandai.

5. Teismo raštinės bei kitų darbuotojų veikla.

2014 metais surašyti 22 patikrinimo aktai, kuriais buvo patikrinta teismo raštinės, teismo posėdžių sekretorių bei kitų teismo darbuotojų organizacinė veikla. 2 patikrinimo atvejais buvo nustatyti pažeidimai ir 3 – neesminiai pažeidimai. Nustačius pažeidimus, kai kurie iš jų buvo ištaisyti patikrinimo metu. Rekomenduota nustatyti raštinės darbuotojų funkcijų pasidalijimą, pareigybės aprašymų patikslinimą. Taip pat atkreiptas dėmesys į darbuotojų darbo sąlygų gerinimą, kuris sąlygotų geresnį klientų aptarnavimą.

6. Dėl teismo vidaus tvarkos taisyklių.

Iš patikrinimų už 2014 metus nustatyta, jog **kai kuriuose teismuose trūksta tam tikrų vidaus tvarkos taisyklių, kurios detalios reglamentuotų darbo tvarką, arba šios taisyklės turi spragų**. Pastebėta, jog dažniausiai teismuose vidaus norminiai teisės aktai nesuderinti su galiojančiomis teisės aktų redakcijomis bei faktine situacija teisme, darbuotojų pareigybėse įrašytos funkcijos, kurių jie neatlieka ir atvirkščiai – nėra įrašyta vykdomų funkcijų, nenumatyta atsakomybė už pažeidimus.

7. Apeliacinių/ataskirųjų skundų išsiuntimas.

Dalis patikrinimo aktų buvo skirta bylų su apeliaciniais/atskiraisiais skundais išsiuntimo apeliacinės instancijos teismui patikrinimui. Iš 7 tokių patikrinimų pažeidimų buvo nustatyta vienu

atveju, taip pat pastebėta tam tikrų netikslumų: neišsiunčiama dalis skundai nagrinėti reikalingų dokumentų, nepridedamas lydraštis, elektroninė byla išsiųsta kaip popierinė, neišsiųsti atsiliepinimai proceso dalyviams. Patikrinimo aktuose buvo siūlyta parengti lokalinę teisės aktų bylų su apeliaciniais/atskiraisiais skundais siuntimo atmintinę, su kuria darbuotojai būtų supažindinami pasirašytinai; taip pat siūlyta įvesti atitinkamas funkcijas vykdančių darbuotojų kontrolės mechanizmą, siekiant užtikrinti, kad bylos su apeliaciniais/atskiraisiais skundais apeliacinės instancijos teismui būtų parengtos ir išsiųstos teisės aktų nustatytais terminais ir tvarka bei su visais reikalingais procesiniais dokumentais bei lydraščiais.

Dėl priemonių, kurių buvo imtasi nustatytiems trūkumams pašalinti

Vadovaujantis Nuostatų 35 punktu, surašius patikrinimo aktą, administravimo subjektas net ir nesant nustatytiems trūkumams priima sprendimą (nutarimą, įsakymą) dėl patikrinimo išvadų ir jų įgyvendinimo, kurio nuorašą kitą dieną po pasirašymo perduoda į NTA tvarkomą Teismų administravimo veiksmų registrą.

Apibendrinus gautuose įsakymuose dėl patikrinimo išvadų priimtus sprendimus, galima konstatuoti, kad su patikrinimo rezultatais supažindinami asmenys, kurių administracinė veikla tikrinta, šiems asmenims rekomenduojama kelti kvalifikaciją bei organizuojamas patikrinimo rezultatų aptarimas teismo susirinkime, kaip tai numatyta Nuostatuose. Taip pat teismo pirmininkų įsakymuose dažnai nurodoma išanalizuoti trūkumus lėmusias priežastis ir parengti pasiūlymus dėl priemonių trūkumams pašalinti. Tikrinant duomenų suvedimą į LITEKO, tam tikrais atvejais esant galimybei pastebėti trūkumai ištaisomi patikrinimo metu. Pasitaikė atveju, kai po patikrinimo nustačius pažeidimus, po kiek laiko buvo organizuojamas pakartotinis tos teismo organizacinės veiklos srities patikrinimas. Pakartotinių patikrinimų metu buvo konstatuota, jog prieš tai nustatyti pažeidimai yra ištaisyti ir nepasikartojo.

Dėl patikrinimų aktuose nurodytos gerosios praktikos

Analizuojant iš teismų gautą informaciją matyti, kad 8 patikrinimo aktuose už 2014 metus buvo nurodyti gerosios praktikos pavyzdžiai.

Daugiausia gerosios praktikos pavyzdžių buvo susiję su teismo darbuotojų tarpusavio bendradarbiavimu bei vykdomų užduočių terminų kontrole. Taigi šiuose patikrinimo aktuose pažymėta, jog *esant glaudžiam bendradarbiavimui tarp raštinės darbuotojų, teisėjų ir kito teismo personalo pavyksta tinkamai, nustatytu laiku ir terminais pateikti bylas apeliacinei instancijai. Gautų bylų registruose žymima išnagrinėtų bylų perdavimo raštinei data, kuri tikrinama su LITEKO registruota bylos perdavimo teismo raštinei įvykio data. Raštinės vedėja teismo posėdžių sekretorėms kartą per pusmetį pateikia į teismo raštinę neperduotų bylų sąrašą, kurių duomenys yra tikrinami, analizuojami. Patikrinimo rezultatai bus naudojami vertinant teismo posėdžių sekretorių užduotis, numatytas šių valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo išvadose. Teismo posėdžių sekretorės, vykdydamos pareigybės aprašyme nustatytas funkcijas, atlieka nuolatinę procesinių dokumentų išsiuntimo savikontrolę.*

Dalis gerosios praktikos pavyzdžių buvo susiję su teismo darbo organizavimo tvarka: *nustatyta aiški teismo pirmininko pavadinimo tvarka; nustatytos papildomos asmenų aptarnavimo teismo raštinėje darbo valandos; nustatytas teisėjų budėjimo darbo dienomis grafikas nagrinėti baudžiamąsias bylas pagreitinoto proceso tvarka ir prašymus dėl leidimo skirti priverstinį gydymą; atsižvelgiant į teismo vertėjo užimtumą, turimus žmogiškuosius išteklius ir dokumentų valdymo*

ypatumus teisme, vertėjui, be tiesioginių funkcijų, pavesta registruoti administracinių teisės pažeidimų bylas bei dokumentus LITEKO.

Taip pat, tikrinant bylų paskirstymą teisėjams naudojantis LITEKO bylų skirstymo modulių, gerąją praktiką įvardinta tai, kad į LITEKO yra įvesti bylų neskyrimo priežasčių šablonai, teisėjo specializacija, teisėjui pavestos atlikti ikiteisminio tyrimo teisėjo funkcijos, LITEKO bylų skirstymo modulio nustatymuose įrašyti reikiami koeficientai, nurodytas teisėjų pastovus papildomas užimtumas ir laikinas užimtumas.

Taip pat buvo patikrinimo akte buvo konstatuota, jog teismas aktyviai dalyvauja teisinio visuomenės švietimo projekte, organizuojamos karjeros dienos vyresniųjų klasių moksleiviams. Pastebėtina, jog ši geroji praktika yra itin reikšminga formuojant teigiamą teismų vaidmenį visuomenėje.

TEISĖJŲ TARYBA

Protokolinis sprendimas

2014 m. d. Nr.
Vilnius

Rekomenduoti teismams organizuojant savo veiklą atkreipti dėmesį į Nacionalinės teismų administracijos pateiktame 2014 m. teismų administravimo trūkumų ir gerosios praktikos apibendrinime nurodytus teismuose atliekamų patikrinimų metu nustatytus administravimo trūkumus, pateiktus siūlymus bei gerąją praktiką.

Posėdžio pirmininkas

Posėdžio sekretorius